

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOLZI
prezentate la 15 decembrie 2011¹

Cauza C-604/10

**Football Dataco Ltd
Football Association Premier League Ltd
Football League Limited
Scottish Premier League Ltd
Scottish Football League
PA Sport UK Ltd
împotriva
Yahoo! UK Limited
Stan James (Abingdon) Limited
Stan James PLC
Enetpulse APS**

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division), Regatul Unit]

„Directiva 96/9/CE — Protecția juridică a bazelor de date — Calendarul campionatelor de fotbal — Drept de autor”

1. În prezenta cauză, Curtea este chemată să își completeze jurisprudența cu privire la posibilitatea protejării calendarelor unui campionat de fotbal pe baza Directivei 96/9/CE privind protecția juridică a bazelor de date (denumită în continuare și „directiva”)². În 2004, Curtea a clarificat că aceste calendare nu pot, în principiu, să beneficieze de protecție în temeiul așa-numitului drept *sui generis* prevăzut de directivă. Ceea ce trebuie să se stabilească acum, pentru a completa cadrul, este dacă se poate aplica, și în ce condiții, protecția prevăzută prin dreptul de autor.

I — Cadrul juridic

2. Directiva 96/9/CE prevede că o bază de date poate beneficia de două tipuri distincte de protecție. În primul rând, cea asigurată prin dreptul de autor, definită astfel la articolul 3:

„(1) În conformitate cu prezenta directivă, bazele de date care, prin alegerea sau dispunerea elementelor, constituie o creație intelectuală proprie a autorului sunt protejate ca atare prin dreptul de autor. Niciun alt criteriu nu se aplică pentru a determina dacă bazele de date pot beneficia de această protecție.

(2) Protecția bazelor de date prin dreptul de autor, prevăzută în prezenta directivă, nu se extinde și la conținutul lor și nu aduce atingere drepturilor care continuă să aibă incidență asupra conținutului menționat.”

¹ — Limba originală: italiana.

² — Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 1996 (JO L 77, p. 20, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 102).

3. Articolul 7 din directivă prevede apoi un alt tip de protecție, așa-numită *sui generis*, pentru bazele de date a căror pregătire a necesitat o „investiție substanțială”:

„(1) Statele membre prevăd pentru producătorul unei baze de date dreptul de a interzice extragerea și reutilizarea ansamblului sau ale unei părți substanțiale, evaluată calitativ sau cantitativ, a conținutului acesteia, atunci când obținerea, verificarea sau prezentarea acestui conținut atestă o investiție substanțială din punct de vedere calitativ sau cantitativ.

[...]

(4) Dreptul menționat la alineatul (1) se aplică în mod independent de posibilitatea ca baza de date să fie protejată prin dreptul de autor sau prin alte drepturi. În plus, se aplică în mod independent de posibilitatea ca conținutul acestei baze de date să fie protejat prin dreptul de autor sau prin alte drepturi. Protecția bazelor de date prin dreptul menționat la alineatul (1) nu aduce atingere drepturilor existente cu privire la conținutul lor.”

4. Articolul 14 din directivă se referă la aplicarea acesteia în timp. Acesta indică în special, la alineatul (2), regula aplicabilă în cazul în care o bază de date este protejată prin dreptul de autor înainte de intrarea în vigoare a directivei, dar nu îndeplinește condițiile pentru a beneficia de această protecție în temeiul directivei înseși:

„[...] atunci când o bază de date care este protejată prin dreptul de autor într-un stat membru la data publicării prezentei directive nu îndeplinește criteriile de eligibilitate pentru protecția dreptului de autor, prevăzute în articolul 3 alineatul (1), prezenta directivă nu are ca efect reducerea în acest stat membru a duratei protecției acordate conform regimului menționat anterior.”

II — Situația de fapt, acțiunea principală și întrebările preliminare

5. Societatea Football Dataco Ltd și celelalte societăți reclamante (denumite în continuare, împreună, „Football Dataco și alții”) organizează campionatele de fotbal englez și scoțian. În acest context, acestea elaborează și publică lista tuturor partidelor care vor fi jucate în fiecare an în aceste campionate. Părțile adverse, Yahoo! UK Limited și celelalte (denumite în continuare, împreună, „Yahoo și alții”), utilizează calendarele de fotbal în cauză pentru a furniza știri și informații și/sau pentru a organiza activități de pariuri.

6. Football Dataco și alții solicită, în esență, ca Yahoo și alții să plătească pentru dreptul de utilizare a calendarelor fotbalistice pe care le-au redactat. Football Dataco și alții revendică pentru aceste calendare protecția pe baza directivei, atât în temeiul dreptului de autor, cât și în temeiul dreptului *sui generis*.

7. Instanțele naționale au exclus protecția în temeiul dreptului *sui generis*, întrucât Curtea de Justiție a statuat deja în această privință, în mod foarte clar, în patru hotărâri pronunțate de Marea Cameră în noiembrie 2004³. Considerând însă în continuare deschisă problema privind posibila protecție în temeiul dreptului de autor, care nu a fost invocată în cauzele soluționate în 2004, instanța de trimitere a suspendat procedura și a formulat următoarele întrebări preliminare:

„1) Care este modul în care trebuie interpretată expresia «bazele de date care, prin alegerea sau dispunerea elementelor, constituie o creație intelectuală proprie a autorului», în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 96/9/CE privind protecția juridică a bazelor de date, și în special:

a) efortul și competențele intelectuale utilizate pentru crearea datelor ar trebui excluse?

3 — Hotărârile din 9 noiembrie 2004, Fixtures Marketing (C-46/02, Rec., p. I-10365), The British Horseracing Board și alții (C-203/02, Rec., p. I-10415), Fixtures Marketing (C-338/02, Rec., p. I-10497) și Fixtures Marketing (C-444/02, Rec., p. I-10549).

- b) «alegerea sau dispunerea» presupun acordarea unei semnificații deosebite unui element sau unei date preexistente (precum în cazul stabilirii datei calendaristice a unei partide de fotbal)?
 - c) «creația intelectuală proprie a autorului» impune mai mult decât o muncă și competențe semnificative ale autorului și, în cazul unui răspuns afirmativ, ce anume?
- 2) Directiva se opune drepturilor naționale de natura dreptului de autor asupra bazelor de date care sunt diferite de cele prevăzute în directivă?”

III — Cu privire la prima întrebare preliminară

8. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită Curții să precizeze, în esență, condițiile în care o bază de date poate, în conformitate cu Directiva 96/9/CE, să fie protejată prin dreptul de autor. Pentru a răspunde în mod corespunzător, trebuie recapitulată mai întâi jurisprudența Curții cu privire la calendarele fotbalistice și trebuie să se verifice ulterior care sunt relațiile dintre cele două tipuri de protecție posibile în temeiul directivei: dreptul de autor, pe de o parte, și dreptul *sui generis*, pe de altă parte.

A — Jurisprudența Curții în acest domeniu

9. Jurisprudența Curții cu privire la protecția bazelor de date, și ne referim în special la hotărârile din noiembrie 2004, citate anterior, a clarificat două aspecte fundamentale care trebuie avute în vedere la examinarea întrebărilor preliminare.

10. În primul rând, un calendar fotbalistic, chiar dacă este constituit dintr-o simplă listă de partide, trebuie să fie considerat o bază de date în sensul directivei⁴. Acest aspect este considerat cert atât de instanța de trimitere, cât și de toate persoanele care au prezentat observații, așadar, nu trebuie să i se acorde o atenție suplimentară.

11. În al doilea rând, un calendar fotbalistic nu întrunește condițiile care sunt necesare, potrivit articolului 7 din directivă, pentru a proteja o bază de date prin dreptul *sui generis*. Acest lucru se datorează faptului că redactarea calendarului, și anume introducerea într-o listă ordonată a unei serii de elemente existente (datele referitoare la fiecare partidă), nu necesită nicio investiție substanțială pentru obținerea, pentru verificarea sau pentru prezentarea datelor⁵. Și acest aspect, astfel cum am arătat, este considerat evident de către instanța de trimitere (deși unele părți din cauza principală au urmărit să fie adresate Curții anumite întrebări și în ceea ce privește dreptul *sui generis*), care și-a limitat, prin urmare, întrebările la protecția în temeiul dreptului de autor.

B — Relația dintre protecția întemeiată pe dreptul de autor și protecția *sui generis*

12. Un alt aspect care trebuie neapărat să fie clarificat înainte de examinarea primei întrebări privește relația dintre cele două tipuri de protecție prevăzute de directivă. Astfel, s-ar putea pune întrebarea, citind textul dispozițiilor aplicabile, dacă nu există o *relație ierarhică* între protecția întemeiată pe dreptul de autor și cea *sui generis*. O asemenea interpretare, bazată pe considerații temeinice⁶ și menționată indirect și în anumite observații efectuate în cadrul ședinței, consideră protecția *sui generis* ca o protecție de nivel secundar, care poate fi recunoscută în cazul în care o bază de date nu are

4 — Hotărârea Fixtures Marketing (C-444/02, punctele 23-36), citată la nota de subsol 3.

5 — Hotărârea Fixtures Marketing (C-46/02, punctele 44-47), citată la nota de subsol 3.

6 — În acest sens, a se vedea în special documentul de lucru al DG Piața Internă din 12 decembrie 2005, intitulat „First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases”, disponibil pe site-ul internet al Comisiei.

originalitatea necesară pentru a fi protejată prin dreptul de autor. În acest caz, faptul că Curtea a exclus, în hotărârile sale din noiembrie 2004, protecția *sui generis* (apreciată drept „minoră”) pentru campionatele de fotbal ar exclude automat și protecția (apreciată drept „majoră”) întemeiată pe dreptul de autor.

13. Examinarea atentă a directivei arată totuși că o astfel de interpretare nu este corectă și că cele două tipuri de protecție trebuie să fie considerate complet independente una față de cealaltă, astfel cum par să fi acceptat toate persoanele care au prezentat observații în prezenta cauză, inclusiv Comisia.

14. Astfel, trebuie subliniat că, în directivă, obiectul celor două protecții este distinct. Pe de o parte, protecția bazată pe dreptul de autor se concentrează în principal asupra *structurii* bazei de date, și anume asupra modului în care aceasta a fost realizată concret de autorul său, prin alegerea elementelor care urmează să fie incluse sau prin modul de prezentare a acestora. Alineatul (2) al articolului 3 precizează de altfel în mod clar că dreptul de autor prevăzut la acest articol „nu se extinde și la conținutul” bazei de date, care poate fi protejat prin dreptul de autor în mod autonom, dar nu prin faptul că este introdus într-o bază de date protejată. În considerentul (15) se subliniază că protecția dreptului de autor „include structura bazei de date”. Dimpotrivă, protecția *sui generis* este doar un drept de a interzice extragerea și/sau refolosirea *datelor cuprinse în baza de date*. Acest drept nu este recunoscut pentru a proteja originalitatea bazei de date în sine, ci pentru a compensa efortul depus pentru colectarea, pentru verificarea și/sau pentru prezentarea datelor pe care le conține⁷.

15. Cu alte cuvinte, așadar, o bază de date poate fi protejată numai prin dreptul de autor, numai prin dreptul *sui generis*, prin amândouă sau prin niciunul dintre ele, după caz.

C — Noțiunea de bază de date în sensul directivei

16. Faptul că, după cum am văzut, cele două tipuri de protecție posibilă a unei baze de date sunt complet independente una față de cealaltă nu înseamnă totuși că noțiunea de bază de date, astfel cum a fost consacrată de Curte în hotărârile din noiembrie 2004, trebuie să fie diferită în funcție de cele două tipuri de drept. Dimpotrivă, convingerea noastră este că această noțiune trebuie să fie în mod necesar identică. Este lipsit de sens ca un concept-cheie al directivei, definit la articolul 1 din aceasta, să poată avea un domeniu de aplicare diferit, fără niciun argument textual în acest sens, în vederea interpretării a două articole distincte din textul normativ, care își păstrează de altfel întreaga lor valoare interpretate în lumina unei noțiuni unitare de bază de date. Dreptul de autor poate proteja structura bazei de date, în timp ce dreptul *sui generis* protejează conținutul acesteia, dar acest lucru nu impune în niciun mod existența a două noțiuni diferite de „bază de date”.

17. În acest context, Curtea a declarat că domeniul de protecție conferit de directivă *nu cuprinde etapa de creare a datelor, ci numai etapa de colectare, de verificare și de prezentare a acestora*⁸. Cu alte cuvinte, interpretul trebuie să identifice „bază de date”, fiind atent să traseze clar linia care separă momentul creării datelor, care nu este relevant pentru directivă, de momentul în care datele sunt colectate sau prelucrate, care este în schimb important pentru a stabili dacă baza de date merită sau nu merită să fie protejată.

18. Curtea a efectuat această deosebire între crearea datelor și includerea lor într-o bază de date în cadrul unui raționament privind protecția *sui generis*. În opinia noastră însă, aceste considerații se referă, cu titlu mai general, la noțiunea însăși de bază de date, în sensul directivei. Această precizare clarifică de asemenea în mod definitiv faptul că directiva protejează *crearea bazelor de date* – din

⁷ — Hotărârea Fixtures Marketing (C-46/02, punctul 39), citată la nota de subsol 3. Se poate observa, cu titlu accesoriu, că versiunea italiană a articolului 7 din directivă pare să impună ca investiția substanțială să fie realizată la obținerea, la verificarea și la prezentarea datelor. Celelalte versiuni lingvistice utilizează în schimb conjuncția *sau*, iar interpretarea oferită de Curte este coerentă cu acestea: investiția substanțială poate merita protecția chiar dacă include doar obținerea, doar verificarea sau doar prezentarea datelor.

⁸ — Hotărârile Fixtures Marketing (C-444/02, punctele 39 și 40, și C-338/02, punctul 25), citate la nota de subsol 3.

punctul de vedere al structurii lor și al colectării datelor –, *dar nu se referă la protecția datelor ca atare*. De altfel, obiectivul directivei este acela de a încuraja crearea sistemelor de colectare și de consultare a informațiilor⁹, iar nu crearea datelor. În argumentarea sa cu privire la noțiunea de bază de date, Curtea a insistat de altfel în mod repetat asupra valorii informative independente a datelor introduse în baza de date¹⁰.

19. Faptul că nu sunt luate niciodată în considerare, în sensul directivei, activitățile de creare a datelor este de altfel perfect logic și în ceea ce privește dreptul de autor, deoarece, astfel cum se subliniază în directivă, datele *pot fi oricum protejate ca atare prin dreptul de autor*, dacă sunt întrunite condițiile necesare în acest sens, indiferent de existența unui drept de autor asupra bazei de date.

20. De altfel, trebuie remarcat că, în acest caz, însăși ideea de a recurge la dreptul de autor pentru a proteja calendarele fotbalistice este cel puțin neobișnuită. Astfel, după cum am arătat anterior, dreptul de autor protejează în principal, în cazul unei baze de date, partea „exterioară” a acesteia, structura sa. Din câte înțelegem, Yahoo și alții utilizează *datele* prelucrate de societățile care organizează campionatele, iar nu eventualele modalități prin care aceste societăți fac publice datele. În mod absolut rezonabil, înainte ca hotărârile Curții din 2004 să îi excludă aplicabilitatea, singurul tip de protecție avut în vedere de societățile organizatoare a fost acela *sui generis*, care protejează, după cum s-a văzut, mai mult conținutul unei baze de date (sau mai degrabă efortul necesar pentru a-l colecta și a-l prezenta) decât structura sa. Recurgerea la dreptul de autor apare aici o soluție marginală, ca urmare a excluderii protecției *sui generis* de către Curte. De altfel, nu este sigur nici că eventuala existență a unei protecții bazate pe dreptul de autor pentru calendarele fotbalistice ar împiedica activitatea desfășurată în prezent de Yahoo și alții, care, astfel cum reiese din dosarul cauzei, pare să se limiteze la folosirea datelor brute (datele, orele și echipele diferitor partide), iar nu la folosirea structurii bazei de date.

21. Având în vedere cele prezentate, se poate trece acum la examinarea celor trei subpuncte formulate de instanța de trimitere. Soluționarea acestora va permite, astfel cum vom vedea, să se ofere un răspuns complet la prima întrebare preliminară.

D — Cu privire la litera a) a primei întrebări preliminare

22. Prin intermediul primului dintre cele trei subpuncte, instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă activitatea desfășurată în vederea creării datelor care sunt introduse în baza de date trebuie să fie luată în considerare pentru a stabili dacă această bază de date merită sau nu merită să fie protejată în temeiul dreptului de autor.

23. Răspunsul la această întrebare decurge direct din ceea ce am menționat anterior cu privire la noțiunea, în mod necesar unitară, „bază de date” din directivă. Eforturile depuse pentru *crearea* datelor nu pot fi luate în considerare pentru a evalua dreptul la protecție în temeiul dreptului de autor, după cum nu pot fi luate în considerare, potrivit jurisprudenței Curții, pentru a aprecia dreptul la protecția *sui generis*. Crearea datelor este o activitate care se situează în afara domeniului de aplicare al directivei.

24. De altfel, trebuie subliniat că, dacă activitățile desfășurate pentru crearea datelor nu pot fi, astfel cum a declarat Curtea, luate în considerare pentru protecția *sui generis*, care este protecția cea mai strâns legată de date și de obținerea lor, cu atât mai mult astfel de activități vor trebui să fie ignorate în ceea ce privește protecția prin dreptul de autor, care are o legătură mult mai slabă cu colectarea datelor și se concentrează mai degrabă asupra reprezentării lor.

9 — Hotărârea Fixtures Marketing (C-444/02, punctul 28), citată la nota de subsol 3.

10 — *Ibidem*, punctele 29 și 33-35.

E — Cu privire la litera b) a primei întrebări preliminare

25. Prin intermediul celui de al doilea subpunct, instanța de trimitere solicită Curții să precizeze dacă „alegerea sau dispunerea” conținutului bazei de date, prin examinarea cărora se poate verifica dacă sunt întrunite condițiile pentru protecția în temeiul dreptului de autor, pot consta și într-o adăugare de o importanță substanțială la datele existente.

26. Se solicită, în esență, să se precizeze dacă, de exemplu, faptul că se atribuie caracteristici specifice ulterioare unui element introdus în baza de date constituie o „alegere sau dispunere” suficientă pentru a garanta protecția în temeiul articolului 3. Instanța de trimitere menționează, cu titlu de exemplu, faptul că se stabilește data unei anumite partide între două echipe de fotbal.

27. Considerăm că subpunctul menționat se bazează pe o premisă greșită. Astfel, toate indicațiile referitoare la fiecare partidă dintr-un anumit campionat *trebuie să fie considerate definite înainte de introducerea datelor în baza de date*. Astfel cum a clarificat deja Curtea, în cazul unui calendar fotbalistic, datele inițiale care sunt introduse în baza de date nu sunt toate echipele și toate datele posibile, *ci împrejurările specifice ale fiecărei partide care va fi jucată* (data, echipele, locul etc.)¹¹. Cu alte cuvinte, stabilirea tuturor caracteristicilor fiecărei partide se situează în etapa creării datelor – exclusă, astfel cum am văzut, din domeniul de aplicare al protecției în temeiul directivei – și nu poate fi considerată un rezultat sau o consecință a organizării datelor în baza de date.

28. Instanța de trimitere, în schimb, pare să pornească de la premisa că în baza de date se introduc de fapt unele liste simple: toate echipele campionatului, toate datele și toate orele posibile pentru partide. În acest context, stabilirea caracteristicilor specifice ale fiecărei partide (echipele participante, ziua și ora) ar avea loc *după* introducerea datelor inițiale în baza de date. Această stabilire ar fi *produsul* bazei de date.

29. În opinia noastră, o astfel de interpretare a faptelor este greșită. În baza de date nu sunt introduse listele generice ale echipelor, ale datelor și ale orelor posibile. În baza de date sunt introduse în schimb toate partidele care se vor disputa, *fiecare cu caracteristicile sale complete*: ora, data, echipele. Trecerea de la listele generice (de exemplu, echipele A, B, C, D etc., datele x, y, z etc.) la stabilirea fiecărei partide (de exemplu, echipa A împotriva echipei B la data x) *se situează în etapa creării datelor*, anterioară introducerii acestora în baza de date.

30. În consecință, sunt irelevante observațiile, destul de detaliate, prezentate de reclamantele din cauza principală pentru a demonstra că activitatea de stabilire a caracteristicilor fiecărei partide nu este pur automată și că, dimpotrivă, necesită abilități și competențe considerabile. Această activitate este de fapt preliminară și complet separată de crearea bazei de date.

31. Interpretarea prezentată anterior este confirmată chiar de jurisprudența Curții, în special de pasajele în care s-a subliniat necesitatea ca fiecare componentă a unei baze de date să aibă o valoare informativă autonomă¹². Nu pot fi considerate cu adevărat „informative”, în opinia noastră, listele generice de echipe, date și ore. Numai ansamblul caracteristicilor fiecărei partide poate avea o asemenea valoare.

32. Acestea fiind spuse, considerăm că prezentul subpunct, dacă este formulat în mod abstract și în afara circumstanțelor din prezenta cauză, ar trebui să primească un răspuns pozitiv. Cu alte cuvinte, atribuirea unei relevanțe semnificative unor elemente de date existente – realizată prin introducerea acestor date într-o bază de date – poate reprezenta o „dispunere a elementelor” demnă de a fi luată în considerare în vederea protecției întemeiate pe dreptul de autor. Astfel, în opinia noastră, nu există

11 — Hotărârile Fixtures Marketing (C-46/02, punctele 41 și 42, C-338/02, punctul 31, și C-444/02, punctul 47), citate la nota de subsol 3.

12 — A se vedea, mai sus, nota de subsol 10.

nicio îndoială că, în spiritul directivei, faptul că introducerea datelor într-o bază de date adaugă acestor date o valoare sau o semnificație suplimentară poate fi relevant, în contextul unei aprecieri globale, pentru a recunoaște bazei de date o protecție întemeiată pe dreptul de autor. Acesta este tocmai scopul dispoziției, care urmărește să protejeze ceea ce o bază de date „adaugă”, în orice mod, față de datele inițiale care sunt introduse în aceasta. Totuși, în cazul elementelor care caracterizează partidele dintr-un campionat de fotbal, acestea sunt *toate* o parte a datelor inițiale, iar nu un produs al introducerii acestora din urmă în baza de date.

F — *Cu privire la litera c) a primei întrebări preliminare*

33. Prin intermediul celui de al treilea subpunct, instanța de trimitere interpelează Curtea cu privire la noțiunea „creație intelectuală” a autorului unei baze de date. Aceasta, evident, în legătură cu faptul că articolul 3 din directivă condiționează protecția întemeiată pe dreptul de autor tocmai de faptul că baza de date este, prin alegerea sau dispunerea elementelor, o creație intelectuală proprie a autorului său. În special, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, pentru a exista o creație intelectuală, este sau nu este suficient un aport semnificativ de muncă și de competențe (*significant labour and skill*).

34. Și acest al treilea subpunct, după toate probabilitățile, se bazează, precum cel anterior, pe premisa, greșită, în opinia noastră, potrivit căreia eforturile depuse de societățile organizatoare pentru a stabili echipele, datele și orele diferitor partide din campionat, eforturi care necesită, fără îndoială, o anumită cantitate de muncă și experiență organizatorică, ar fi legate de crearea bazei de date. În realitate, astfel cum am menționat anterior, aceste eforturi trebuie să fie situate în schimb în etapa precedentă, aceea a creării datelor, care nu poate fi luată în considerare pentru a evalua dreptul bazei de date la protecție.

35. În orice caz, chiar lăsând deoparte această considerație și privind întrebarea instanței naționale în mod abstract, răspunsul care se impune, în opinia noastră, este: protecția întemeiată pe dreptul de autor este condiționată de faptul că baza de date se caracterizează printr-un element „creativ” și nu este suficient că pentru crearea bazei de date a fost nevoie de muncă și de competențe.

36. Este cunoscut că, în cadrul Uniunii, există standarde diferite în ceea ce privește nivelul de originalitate necesar, în general, pentru a recunoaște protecția prin dreptul de autor¹³. În special în unele țări ale Uniunii, cele caracterizate printr-o tradiție de *common law*, criteriul de referință este în mod tradițional faptul că implică „muncă, competențe sau efort” (*labour, skills or effort*). Din acest motiv, de exemplu, în Regatul Unit, bazele de date beneficiau în general, înainte de intrarea în vigoare a directivei, de protecția prin dreptul de autor. O bază de date era protejată prin dreptul de autor în cazul în care creatorul său a trebuit, pentru a o realiza, să facă un anumit efort sau să utilizeze o anumită competență. Dimpotrivă, în țările cu tradiție continentală se prevede în general, pentru a recunoaște o protecție în temeiul dreptului de autor, ca opera să dețină un element de creativitate sau să exprime într-un fel personalitatea autorului său, deși se exclude întotdeauna orice evaluare a calității sau a naturii „artistice” a operei.

37. Or, în acest sens, nu există nicio îndoială că directiva a adoptat, în ceea ce privește protecția întemeiată pe dreptul de autor, o noțiune de originalitate care depășește simplul efort „mecanic” necesar pentru a colecta datele și a le introduce în baza de date. Pentru a fi protejată prin dreptul de autor, o bază de date trebuie, astfel cum se arată în mod explicit la articolul 3 din directivă, să fie o „creație intelectuală” a autorului său. Această expresie nu lasă loc la îndoieli și reia o formulă tipică a tradiției continentale a dreptului de autor.

13 — În Propunerea de directivă făcută inițial de Comisie la 13 mai 1992 [COM(92) 24 final], divergențele naționale privind originalitatea erau indicate deja printre motivele care pledau pentru o armonizare a protecției bazelor de date (a se vedea punctul 2.2.5).

38. Este clar că nu se poate stabili, o dată pentru totdeauna, în termeni generali, când ne aflăm în prezența unei „creații intelectuale”. Este vorba despre o apreciere care, astfel cum am arătat, nu este necesară în speță. În orice caz, atunci când se impune, această apreciere revine instanței naționale, pe baza împrejurărilor fiecărui caz concret.

39. Curtea a avut ocazia să ofere anumite indicații în acest sens și a subliniat în special că protecția întemeiată pe dreptul de autor recunoscută la articolul 3 din directivă, în privința bazelor de date, precum și la articolul 1 alineatul (3) din Directiva 91/250¹⁴, în privința programelor pentru calculator, și la articolul 6 din Directiva 2006/116¹⁵, în privința fotografiilor presupune că este vorba despre opere „originale în sensul că reprezintă o creație intelectuală proprie a autorului”¹⁶.

40. În acest sens, Curtea a indicat de asemenea că ne aflăm în prezența unei creații intelectuale a autorului în cazul în care opera reflectă personalitatea acestuia: această situație se regăsește în cazul în care autorul a putut face alegeri libere și creative în acest sens¹⁷. Curtea a specificat totodată că, în general, nu ne aflăm în prezența originalității necesare în cazul în care caracteristicile unei opere sunt impuse de funcția tehnică a acesteia din urmă¹⁸.

41. Ceea ce legiuitorul directivei a încercat să realizeze, în esență, este un fel de compromis/conciliere a orientărilor existente în diferitele state ale Uniunii în momentul adoptării directivei. Pentru protecția potrivit dreptului de autor a fost aleasă paradigma mai „riguroasă” a țărilor cu tradiție continentală, iar pentru protecția *sui generis* s-a utilizat un criteriu de referință care este apropiat, în practică, de cel al tradiției *common law*¹⁹.

42. Este vorba, după cum se vede, despre indicații mai curând generale, care de altfel nu necesită o aprofundare ulterioară, întrucât, astfel cum am arătat anterior, în cazul unui calendar fotbalistic, în baza de date sunt incluse elemente informative autonome și deja complete, *care nu capătă o semnificație suplimentară prin introducerea lor în baza de date*.

43. Faptul că protecția prin dreptul de autor a bazelor de date este supusă unei cerințe de originalitate destul de stricte nu înseamnă, desigur, că eforturile „mecanice” pentru colectarea datelor sunt nerelevante în sensul directivei. Dimpotrivă, scopul esențial al articolului 7, referitor la protecția *sui generis*, este tocmai acela de a proteja aceste activități. Faptul că aplicarea acestuia a fost exclusă de Curte în cazul calendarelor fotbalistice nu îi scade importanța în termeni mai generali.

44. Rămâne însă faptul că, în principiu, și un calendar fotbalistic poate, în anumite condiții, să fie protejat prin dreptul de autor dacă, la realizarea sa practică, autorul introduce elemente care prezintă un grad suficient de originalitate. De exemplu, un calendar caracterizat printr-un anumit mod de reprezentare a partidelor, folosind culori și alte elemente grafice, ar putea merita, fără îndoială, protecția prin dreptul de autor în temeiul directivei. Totuși, această protecție ar acoperi numai *modalitățile* de reprezentare, iar nu datele pe care le conține. Nu reiese că, în cazul în speță, calendarul fotbalistic produs de societățile organizatoare ale campionatelor se caracterizează în vreun fel printr-un mod original de prezentare a datelor: este însă de competența instanței naționale să verifice această circumstanță, ținând cont în acest sens și de indicațiile oferite de Curte, menționate anterior.

14 — Directiva 91/250/CEE a Consiliului din 14 mai 1991 privind protecția juridică a programelor pentru calculator (JO L 122, p. 42, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 114).

15 — Directiva 2006/116/CE a Parlamentului european și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a drepturilor de autor și a anumitor drepturi conexe (versiune codificată) (JO L 372, p. 12, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 7).

16 — Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International (C-5/08, Rep., p. I-6569, punctul 35). Trebuie subliniat de altfel că cele trei directive citate anterior utilizează o terminologie care în unele limbi este identică, iar în altele (ca, de exemplu, în italiană), deși prezintă ușoare diferențe, arată clar intenția legiuitorului de a se referi la aceeași noțiune.

17 — Hotărârea din 1 decembrie 2011, Painer (C-145/10, Rep., p. I-12533, punctele 88 și 89).

18 — Hotărârea din 22 decembrie 2010, Bezpečnostní softwarová asociace (C-393/09, Rep., p. I-13971, punctul 49).

19 — A se vedea în acest sens și documentul de lucru al Comisiei citat la nota de subsol 6 (punctul 1.1).

G — Concluzie cu privire la prima întrebare preliminară

45. Examinarea celor trei subpuncte a permis clarificarea unor aspecte esențiale ale protecției bazelor de date prin dreptul de autor în temeiul directivei. S-a clarificat în special faptul că efortul depus pentru crearea datelor nu poate fi luat în considerare pentru a aprecia dreptul bazei de date în sine la protecție (primul subpunct). În al doilea rând, am arătat că, deși adăugarea unor noi elemente la datele existente, ca urmare a introducerii acestora în baza de date, poate fi semnificativă pentru a aprecia dacă există un drept la protecție, în cazul unei serii de partide de fotbal introduse într-o bază de date nu are loc nicio „îmbogățire” a datelor existente (al doilea subpunct). S-a constatat, în sfârșit, că numai anumite eforturi sau competențe nu sunt suficiente pentru ca o bază de date să fie o creație intelectuală protejată prin dreptul de autor (al treilea subpunct). Pe baza acestor observații se poate formula acum un răspuns la prima întrebare preliminară.

46. Propunem, așadar, Curții să răspundă la prima întrebare preliminară declarând că o bază de date poate fi protejată prin dreptul de autor, în sensul articolului 3 din Directiva 96/9/CE, numai în cazul în care aceasta este o creație intelectuală originală a autorului său. În acest scop, nu pot fi luate în considerare activitățile desfășurate pentru crearea datelor. În cazul unui calendar fotbalistic, constituie o activitate de creare a datelor stabilirea tuturor elementelor referitoare la fiecare partidă în parte.

IV — Cu privire la a doua întrebare preliminară

47. Prin intermediul celei de a doua întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită Curții să precizeze dacă protecția întemeiată pe dreptul de autor, prevăzută de directivă, este singura de acest fel posibilă pentru o bază de date sau dacă, dimpotrivă, dreptul național poate recunoaște aceeași protecție și bazelor de date care, în sensul directivei, nu întrunesc condițiile necesare.

48. Instanța națională arată în mod clar, în ordonanța sa, că nutrește doar o slabă îndoială privind răspunsul la această întrebare și, într-adevăr, aceasta se pretează la o soluționare rapidă. Astfel, este evident că directiva a realizat, în domeniul protecției bazelor de date prin dreptul de autor, o armonizare exhaustivă, care nu admite alte drepturi recunoscute la nivel național.

49. Simpla citire a considerentelor directivei demonstrează fără echivoc că aceasta a fost intenția legiuitorului. De exemplu, în considerentul (3) se prevede:

„întrucât ar trebui să se elimine diferențele existente, care denaturează funcționarea pieței interne și să se evite apariția unor noi diferențe, în timp ce diferențele care nu afectează în mod negativ funcționarea pieței interne sau dezvoltarea pieței informaționale în cadrul Comunității nu ar trebui eliminate sau evitate.”

50. Considerentul (12) se înscrie în aceeași ordine de idei:

„întrucât o astfel de investiție în sistemele moderne de stocare și de prelucrare a informației nu se va face în cadrul Comunității în absența unui regim juridic stabil și omogen care să protejeze drepturile producătorilor de baze de date.”

51. În orice caz, argumentul care tranșează definitiv întrebarea este, în opinia noastră, articolul 14 din directivă. Această dispoziție prevede un regim tranzitoriu special pentru bazele de date care, protejate anterior prin dreptul de autor în temeiul reglementărilor naționale, nu îndeplinesc cerințele pentru protecția întemeiată pe dreptul de autor în sensul directivei. Aceste baze de date păstrează, pentru perioada rămasă a protecției acordate în temeiul regimului național anterior directivei, protecția prin dreptul de autor. Este evident că această dispoziție nu ar avea niciun sens dacă, după intrarea în vigoare a directivei, un drept național ar putea continua să recunoască fără nicio limită de timp

protecția unei baze de date care nu întrunește condițiile în sensul directivei. Astfel, în acest caz, dreptul de autor „național” ar continua să se aplice în mod autonom și nu ar mai fi nevoie de o normă tranzitorie pentru bazele de date care, în sensul directivei, nu sunt suficient de originale pentru a merita această protecție.

52. A doua întrebare preliminară trebuie să fie soluționată, așadar, declarând că directiva se opune unui drept național care recunoaște protecția prin dreptul de autor în cazul unei baze de date care nu întrunește condițiile prevăzute la articolul 3 din directivă.

V — Concluzie

53. Având în vedere considerațiile prezentate, propunem Curții să răspundă astfel la întrebările preliminare adresate de Court of Appeal:

- „1) O bază de date poate fi protejată prin dreptul de autor, în sensul articolului 3 din Directiva 96/9/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 1996 privind protecția juridică a bazelor de date, numai în cazul în care aceasta este o creație intelectuală originală a autorului său. În acest scop, nu pot fi luate în considerare activitățile desfășurate pentru crearea datelor. În cazul unui calendar fotbalistic, constituie o activitate de creare a datelor stabilirea tuturor elementelor privind fiecare partidă în parte.
- 2) Directiva menționată anterior se opune unui drept național care recunoaște protecția prin dreptul de autor în cazul unei baze de date care nu întrunește condițiile prevăzute la articolul 3 din directivă.”